

utan att ytterligare stöta bort dem.

Betoning på sociala teorier

Författaren betonar vikten av en sund vetenskaplig grund. Sociala teorier och somatiskt grundad psykiatri är utförligare beskrivna än psykologiska teorier. I ett programmatiskt tvärvetenskapligt perspektiv hade det också varit värdefullt med en övergripande kunskapssteoretisk ram.

Indelningen i »psykiatrilaterade» och »stressrelaterade» suicid (med 80 respektive 20 procent vardera) kan ge upphov till missförstånd. Är det inte den gamla uppdelningen i »endogen» och »exogen» som uppstått i ny form? Terminologiskt föredrar författaren att låta termen »självskada» (deliberate selfharm, DSH) få täcka även »parasuicid» och »självmordsförsök», som ju även rymmer handlingar av en annan karaktär, såsom mutilationer.

Ojämn och föga nydanande

Pritchards bok är personligt utformad. Hans huvudbudskap är väl värt att tillägna sig. Diskussionerna är bitvis intressanta. Boken är emellertid inte tillräckligt originell för att vara nydanande och lite för ojämn för att fungera som lärobok. •

Utmärkt nordisk lärobok i ortopedi

Otto Sneppen, Cody Bünger, Ivan Hvid, red. **Ortopaedisk kirurgi**. 3 udgave. 636 sidor. Köpenhamn: FADLs förlag, 1996. Pris 665 dkr. ISBN 87-7749-135-1.

Recensent: docent Lars T Lindberg, Abbeås.

När den här danska läroboken i ortopedi recenserades första gången i Läkartidningen, av Göran Bauer 1986, avslutades recensionen med orden: »Förhoppningsvis kommer man snart att behöva en ny upplaga – ständiga revisioner har samma mognande effekt på läroböcker som lagring har för vin.» Sedan dess har boken reviderats vart femte år och utkommer nu med sin tredje omarbetade upplaga, och man kan helt instämma i Bauers konstaterande. Boken har nu förbät-

rats så att det är svårt för en recensent att hitta något annat än småsaker att anmärka på.

Omskriven upplaga

Bokens uppläggning är densamma som i tidigare upplagor. Den är indelad i tre huvudavsnitt, ett med allmänna principer för diagnostik, behandling och traumatologi, ett för »allmän» ortopedi, där deformiteter, utvecklingsanomalier, amputationer, tumörer, reumatiska sjukdomar etc behandlas, och ett med regional ortopedi, där de ortopediska åkommorna tas upp alltefter anatomisk region. 19 författare, av vilka tio är nya, svarar för sina speciella kapitel.

Samtliga kapitel är mer eller mindre omskrivna, förbättrade och moderniserade. Flera är helt nyskrivna texter om reumatiska åkommor, idrottsmedicin och skador, infektioner, bäckensskador och höftskador. Bildmaterialet är till stora delar förnyat till det bättre. Framför allt gäller detta röntgenbilderna med magnettomografi och tredimensionella datortomografibilder, färgbilder från artroskopier, operationer och dissektionspreparat, som på ett utmärkt sätt illustrerar och förtydligar.

Olika slag av ortopediska problem illustreras med texten lilla flickan utan armar som petar sig i näsan med ena stortån respektive bilden av den unge mannens splittrerna motorcykel och operationsbilden av hans underben tagen två dagar senare. Nytt är också att flera kapitel om olika anatomiska regioner avslutas med en speciell genomgång av lämplig fysioterapeutisk behandling efter de olika operationerna eller skadorna. De flesta kapitlen avslutas också med hänvisning till referenser för den som vill lära mera. Tyvärr saknas detta i kapitlet om amputationer där det speciellt skulle ha behövts.

Välskrivet och aktuellt

Boken är så jämnt skriven att det är svårt att nämna något eller några kapitel framför de andra. Ryggkapitlet som inkluderar de spinala skadorna är dock utmärkt. Kapitlet om infektioner och om höftregionen är klara förbättringar jämfört med motsvarande i föregående upplaga. Bra är också de korta, nytillkomna delarna om idrottsskador, där läkningen av

bindväv och av muskel- och senskador diskuteras.

Sammanfattningsvis är boken välskriven, högst aktuell och försedd med aktuella referenser, och den täcker väl det stora ortopediska fältet. Den är kanske något för omfattande för den som går kirurgkursen men passar utmärkt för den blivande ortoped, allmänskirurgen eller allmänläkaren.

Varför är boken okänd i Sverige?

Det stora frågetecknet är varför denna bok fortfarande är helt okänd i Sverige? Vid sökning via Universitetsbiblioteket i Lund fanns ett enda exemplar av första upplagan registrerat i Sverige, Göran Bauers recensionsexemplar på ortopedien i Lund! Något exemplar av andra upplagan, utgiven 1991, fanns överhuvudtaget inte registrerat på något svenskt bibliotek. Och på Gleerups Universitetsbokhandel i Lund trodde man sig inte ha sålt ett enda exemplar av denna upplaga. Den nya upplagan är värd ett bättre öde.

Några språksvårigheter kan inte föreligga. Att läsa danska är för en svensk student betydligt lättare än att läsa engelska. En liten översättning är dock på sin plats. Det danska ordet »fuldskap» betyder höggradig alkoholberusning, vilket som bekant kan leda till tryckskada på radialisnerven. •

Uppslagsverk om allt som påverkar karcinogenes

Joseph C Arcus, ed. **Chemical induction of cancer. Modulation and combination effects. An inventory of the many factors which influence carcinogenesis**. 711 sidor. Boston–Basel–Berlin: Birkhäuser, 1996. Pris DM 212. ISBN 0-8176-3766-4.

Recensent: Kari Hemminki, biovetenskaper vid Novum, Karolinska institutet/Huddinge.

Den välkända serien »Chemical induction of cancer» producerades mellan 1966

och 1988. I dessa böcker behandlades cancerframkallande egenskaper hos enskilda kemikalier, av vilka de flesta anses orsaka cancer genom »gentoxisk mekanism».

Unik sammanfattning

I den här aktuella boken av samma författare diskuteras kemikalier och mekanismer som påverkar karcinogenes genom andra mekanismer som många hävdar är viktiga i human cancer. Som underrubriken lyder finns det åtskilliga sådana faktorer, från kemikaliska och fysikaliska cocarcinogener till värdfaktorer typ ålder, hormonstatus, stress och fysisk aktivitet.

Dessa beskrivs noggrant i uppslagsverkets 16 fyllda och välrefererade kapitel författade av kända forskare. Flera årtiondens djurexperimentella cancerforskning sammanfattas i detta unika verk.

Kontroll av hypoteser

Vad kan detta göra för nytta? Vill vi veta vad det djurexperimentella underlaget för vitaminernas påstådda anticarcinogena verkan är slår vi upp kapitlet »Effect of diet: vitamins». Enligt tabellen har vitamin A och betakaroten testats i åtskilliga försök hos gnagare. Resultaten är mycket motstridiga.

Samma gäller för vitamin C och E. Några stora kontrollerade humana studier har nyligen visat att dosering av vitamin A eller betakaroten, vilket skulle skydda mot cancer, möjligen ökar cancerrisken. Dessa studier har i efterhand (och efter hundratals miljoner kronor) kritiserats på grund av saknade eller svaga hypoteser som föranledde dessa studier. Kanske så, men detta uppslagsverk låg vara en bra och billig första koll på svikande hypoteser. •

Adressera korrespondens om nya böcker och recensioner till:

Bokredaktionen, Läkartidningen, Box 5603, 114 86 Stockholm.